

Varfågel

Leksands Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD Nr 4 · 1978

Leksands Fågelklubb

FÅGELKLUBBEN ÄR EN ÖBERGÉNDE FÖRENING SOM VERKAR FÖR SKYDDET AV VÄRDEFULLA FÅGELLOKALER I LEKSAND MED ÖMNEJD SAMT ATT SPRIDA INTRESSET OCH FÖRSTÅEISEN FÖR DJUR OCH NATUR.

FÖRENINGEN HAR BL.A. ENGAGERAT SIG FÖR ATT VÄRNA OM LINSJUNS FRAMTID. ETT STORT ANTAL FÅGELHOLKAR SÄTTES ÄRLIGEN UPP OCH DE ÖVERVINTRANDE FÅGLARNA STÖDUTPODRAS.

FÅGELKLUBBEN GENOMFÖR ÄRLIGEN ETT FLERTAL EXKURSIONER, ÄR STARKT ENGAGERADE I SKOLORNA, ARRANGERAR FILMAFTNAR OCH GER UT DENNA TIDNING MM. MM.....

VI BEHÖVER ETT STARKT STÖD FRÅN ALLMÄNHETEN OCH HÖPPAS ATT DU VILL BLI MEDLEM I VÅR FÖRENING. VÄLKOMMEN!!

<u>MEDLEMSAVGIFTERNA ÄR</u>	VUXNA	25 KR/ÅR
	STUDERANDE	10 "
	FAMILJEMEDLEM	10 "

AVGIPTEN SÄTTES LÄMPLIGEN IN PÅ BANKGIRONR 956 - 4373

FÖR DENNA AVGIPT PÅR DU BL.A. DENNA TIDNING, SOM GES UT MED 4 NR PER ÅR. I DENNA KAN DU LÄSA OM EXKURSIONER, FILMAFTNAR OCH OM VAD ÖVRIGT FÅGELKLUBBEN HAR ATT ERBJUDA.

<u>STYRELSEN 1979:</u>	STAPPAN MÖLLER, ordf.	TEL: 332 95
	ANITA LAGERQVIST, sekr.	102 24
	KJELL WALLBERG, kassör	127 95
	HOLP TRÖNG, ledamot	405 45
	INGEMAR UDD, "	127 82

LARS-ERIK OLSSON, TEL 125 52 ÄR SAMMANKALLANDE I VALBEREDNINGEN. I REDAKTIONEN FÖR TIDNINGEN FINNER DU CONNY HANSSON, TEL 108 20 SAMT ANITA LAGERQVIST OCH STAPPAN MÖLLER.

VILL DU VETA MERA KAN DU TA KONTAKT MED NÅGON AV OSS!!!

VI HAR EN JÄTTECHANS.....

Leksands kommun utgör ett stycke säregen men mångskiftande natur. Här finns nordliga utlöpparna av det kalkrika, sydsvenska slättlandet. Norrifrån stränder den måk-tiga storekogen på och bildar en osynlig ridd mot finnmarker och fjällterräng. Kontrasterna växer i Siljanadalen. Här jättar de ihop sina karaktärer i ett "Ingermansland", som inte är norr och inte är söder.

Här kommer Närkegalen, en sydsvensk turist. Här finns Lavskrikan, den lappska skogskarrens vän. Än finns björns-spåren kvar i den skog som bebos av kontinentens rådjur.

Siljanadalen har förskönats från mysket av den yttre, mänskliga påverkan, som ödelagt många andra naturområden. Vi lever i en oförbrukad miljö där vattnet fortfarande är rent och luften känns fri.

Varje människa har en inneboende vilja att värda sin miljö. Livets mysterium förvånar oss alla. Några har förmågan att förtränga dessa känslor, medan de flesta fortfarande uppbär en stor ödmjukhet inför naturen och dess balans.

Detta är förutsättningarna för vårt arbete inom naturvården.

Vi har en jättechans att påverka de kommunala planerna som berör Leksands natur. Vi lever i en liten kommun och har våra politiker på ett inte allt för långt avstånd. Det är vår skyldighet att informera beslutsfattarna om den unika natur som finns omkring oss.

Fågelklubbens naturvårdskommitté kommer att lämna förslag på åtgärder som kan främja skyddet av särskilt känsliga områden.

Även vi andra måste aktivt medverka i miljövården. Medlemmarna bör dela med sig av sitt naturintresse. Alla kan handgripligen göra en insats genom att medverka i arbetet med holkarna, rensningen av sandbrinkar och stränder, etc. etc.

Tidningen måste få en större spridning och våra intressanta filmaftnar en bredare publik. Samarbetet med skolan, fritidsnämnden och kulturnämnden kan utvecklas.

Fågelklubben kan arbeta i en positiv anda. Vårt arbete behöver inte hämmas av ett angrepp på beslutsfattarna förorsakat av felaktig miljövårdspolitik. Vi kan i stället utnyttja det faktum att den unika miljön kring Siljanadalen finns kvar.

Staffan Miller

Önslagsbild: Vinterskator

Foto: Gunnar Lind

ÅRSMÖTET 1978

Fågelklubben har gjort bokslut och lagt sitt andra verksamhetsår till handlingarna.

Årsmötet lockade ett 70-tal intresserade. Stillbildsfotograferna i föreningen hade gjort en årsberättelse i bild och LEO visade en underbar film om "Året runt i naturen". Josefina och Susanna Höglund stod för toppengott fika.

Årsmötet konstaterade att ett av de mest primära målen vi satte upp vid föregående årsmöte var uppfyllda, nämligen ett fågeltorn vid Linsjön. Vidare informerade styrelsen om vad som tilldragit sig under året.

Carl-Otto Höglund och Anna Gullström undanbad sig oöval och ersattes av Ingemar Udd och Rolf Troeng. De avgående styrelseledamöternas avtackades vederbörligen för sina goda insatser i föreningen under de två kritiska inledningsåren. Samtidigt hälsades de båda nya ledamöterna välkomna.

Frågan om tidningens utgivning och utformning kom på tapeten. Den har varit mycket kostsam och det uppdrogs åt styrelsen att arbeta fram olika förslag på hur skriften lämpligen bör finansieras. Denna fråga tog styrelsen med sig som en huvudfråga att arbeta med under kommande år. Självfallet står Linsjöfrågan i främsta ledet, men eftersom den knappast kommer att avslutas under det kommande året angavs tidningsfinansieringen som ett viktigt övrigt problem. Årsmötet uppmanade alla medlemmar att försöka hjälpa till med spridningen av tidningen. Kan vi få ca 400 abonnenter på den är utgivningen antagligen räddad.

Medlemsantalet uppgick under 1978 till ca 200.

Huvudmomenten på årsmötet var bildandet av en naturvårdskommitté samt arbetet med Linsjön. Arbetet kring dessa kärnuppgifter i vår verksamhet beskrivs på annan plats i denna tidning, varför vi avslutningsvis kan önska oss lycka till under det kommande året.

OM LINSJÖN

Ordet lin i namnet Linsjön betyder på leksandsnål "lera" eller ljus jordart, tex som i "svåmlera" eller "våse-lera", dvs svåmjord. Bynamnet Lina har alltså även denna innebörd, jmf'r även sockennamnet "Lina". Namnet Linsjön betyder sålunda sjön med lerbotten, sjön vid den ljusa leran. Om vi ser på kartan över norra Leksand finner vi också sjön Opp-linon, alltså "Övre Linsjön", ordet opp i målet betyder ofta "övre", tex "Opp eveden" dvs Övre sveßen. Vidare har vi ordet "lin" i Plintberg, som under medeltiden skrevs Oplinsbærghe (år 1450).

Bygd av stenyxor i och invid Linsjön talar om tidigt utnyttjande av området vid Linsjön för fiske, jakt eller foderfångst. Linsjöns botten utgöres av hård lera, som gjort det möjligt att "beträdas" av både folk och hästar. Till Linsjön rinner flera åar och bäckar, på Tibblesidan Finnsbäck vid ågonna Finskor, som är Glasnästorbäcks och Disnerabäckens utflöde. Vid "Finskon" kan man ännu se spår efter damm, förmodligen har där tidigare stått en skvaltkvarn eller en myrmalmsblästa.

I tillflödena fångas ibland ädel fisk, skvaltkvarnar fanns på lämpliga ställen, i Beda-ån fanns länge en bra vadkalsstamp, som drevs av ett vattenhjul. Odling tycks har förekommit tidigt, från år 1559 finns ett dombrev för "ett af IÜNS Olsson i tilljæle uppodladt herman mitt för Linsjön i Rønnes fjärding kallas Grønestadh". (Möjligen vid Finnsbäck, "Finskon"). Dombrevet utvisar att delning av markområdena inom socknen avsåg fjärdingarna, sj byalag. IÜNS Olsson fick också fasta på sin odling enligt svensk lag.

Ett intressant namn österom Linsjön, norr om Älderdomshemmet, är "Båsegårdagattu", möjligen Bergs-gårdagatan. Slagg är här funnen, utvisande tidig myrmalmsantering.

Norr om Finskon kommer ågonnamnet Jerusalem och Onsarvet - eller Onsarvet - och vidare Lindmora i rågängen mellan Tibble och Vargnärs byar, detta namn kan vara Lin-mora, jmf'r bynamnet Lindberg, som på vårt mål heter "Lin-bärg". (Obs! med hårt g i slutet av "bärg")

I norra delen av Linsjön ligger "Majorsöna", påminnande om Leksands kompani och dess majorsbeställe med tillhörande jordbruksmark i Tibble by. I norra delen av Linsjön "utfaller" Björkbergesån - Vargnärsån, och sjöns största tillflöde Bedaån - kallad "Budaån" -, bildar utflöde för just Opp-linon. Vidare finns på Lina-sidan Mo-bäcken och Lissängsbäcken-Kallibäcken.

På Lina-sidan finns också det Älderdomliga ågonnamnet Wamba, möjligen med betydelsen fiske-läge. (jmf'r även Wäm-bus, Wäm-ån vari även "x-sät" ingår).

Linsjön utmynnar i älven vid Nors-bro, där det förr fanns en hytta och en smedja, där man enligt sagesmän smitt vapen.

Ett vattenhjul fanns vid Norsbron, som drev en hackelse- maskin ännu på detta sekel. Linsjön är med ett kort NOR- förbanden med älven, och därav namnet Noret.

Man tog förr rika skördar av starrväxter i Linsjön, som vid storskiftet 1830 delades på marken och bottnen mellan delägarna i Tibble, Åjer-Wargås, Lina och Norets byars skifteslag.

Ännu på 1940-talet kunde man på en enda linsjö-tjåg (tjågsteg) ta 24 golf starrväxter, "spjåk" alltså en an- senlig mängd hö. Kor och små kreatur ville gärna ha lin- sjöhö, som omväxling i den svriga "dieten". Vid foder- fångsten gick slätterfolket upp till sidjan i vatten på den hårda lerbottnen och slog med liar. Skörden flottades inland med stänger eller kördes "landon" med häst på "staku-drögar". Därvid fick hästarna gå i vattnet ibland upp till sel-stickorna.

Många småhö-lador var upptinrade kring sjöns stränder, där fodret förvarades till vintersäsongen. På älvsidan öster om "Norsbron" låg förr en plats, där Tibble-bönder drog net, "Nåli-Hallmans notskål" vittnar om detta. Vid god fångst i noten brukade detta föranleda en liten fest på stranden, på ett kvarter brännvin.

Känt är, att Linsjön är "ett kärt vilställe" för svanar och andra flyttande fåglar. Vi räknar med att omkring 150 fågelarter besöker Linsjön för permanent boplats eller för kortare besök. För ett antal år sedan kunde vi se trandans med fem par tranor i Linsjön nedan den s.k. Lyckbacken. Vi såg då tranorna på två led dansa fram och åter mot varandra under flaxande med vingarna. Dom steg "att å fram", dvs fram och tillbaka, en mycket egendomlig och fascinerande syn.

Vintertid brukade pojkarne i byn vara på Linsjön "å dö- laxar" eller annan fisk. Då man såg en fisk "under isen" slog man till med en träklubba på detta ställe, varvid fisken "döövades" och man fick hugga upp isen och ta reda på fångsten. Sjöfågel sköts av byns jägare, särskilt i sjöns norra del. Stora fångster av fisk gjordes - och görs - på våren, då Linsjön fylls av vatten och Siljans- fisken leker. Tyvärr sjunker ju vattenståndet rätt snart efter vårfloden och mycket fiskungar går på så sätt till spillo. En viss vattenhöjd i Linsjön måste konstateras på våren innan fiske tex med ryssjor är tillåtet.

En åkerväg löper runt Linsjön, numera till större delen igenväxt och ersatt med annan ny väg. Vintertid gick en fin uppkörd väg över Linsjöns is från Tibble-Noret mot Wargås. Då färdades slöskjutsar i mängfalt över sjön med klingande hjullror och pinglor för att hämta foder ur ladorna, för färd lögre norr ut mot Åsleden, Björkberg och Bastberg eller i kyrkväg från Wargås och Åjer, en rak, bekväm väg.

Över Linsjön drog också år 1856 transporten med Karl XIV Johans sarkofag från Älvsalen mot Gävle. Det var ett stort antal dalkarlar som var "kungshästar", alltså "dragare" med rop. En fiolspelare och en trumslagare "underlätade frakten", sittande på en stor lår eller låda, som byggts omkring den dyrbara lasten. Transporten gick även över Opplimns is. Vid ankomsten till norra Leksand ersattes några av dragarna av leksandskarlar, varvid det hette "en leksandskarl drar lika myttjy som tio sola-ättkarlar" (karlar från nordligare socknar).

Då Siljan reglerades på 1920-talet blev naturligtvis Lin- sjön aktuell. Alla strandägare - bottenägare - i Linsjön från de aktuella byarna kring sjön fick medgiva dämning och erhöll även kontant ersättning intill en viss höjd. Vid full uppdämning av Siljan ser Linsjön ut ungefär som vid en ordinarie vårflod, alltså vattenfylld upp mot strän- derna norr om Lycka-Finskom. Men bottnen - marken sålde ej. För att erhålla en permanent vattenyta mellan järnvägs- stationen och Lycka igångsattes på 1930-talet en aktion för att dämna Linsjön. Större delen av strandägarna runt sjön i Tibble, Wargås, Åjer, Lina och Norets byar med- gav genom påskrift rätt att reglera sjön till högsta dämningssprånget. Vid allmän hystämna i Tibble på 1960- talet, uttalade byamännen sin önskan att Linsjön skulle uppämnas, detta i likhet med vad även Leksands kommunal- nämnd då beslut. Vid det nu aktuella "målet" att utföra ny bro vid Norsbro smed en plåttrunna, har byamännen som inläga anfört att ny vägtrunna skall utföras av betong och ej som plåttrunna. Möjlighet skall enligt byamännens åsikt finnas att föra små båtar från älven till Linsjön och tvärtom, även vid byggande av damm i närheten av fågelternet. Hela Linsjö-området kommer ju för övrigt att bli föremål för miljöskapande genom arkitektövling.

Badplatser fanns förr i Linsjön, särskilt vid dess södra del, där det finns sandstrand. Efterson Linsjön är rätt grund, uppvärms vattnet snart på våren, ett år badade vi i Linsjön den 19 maj. Naturligtvis kan man lätt här i framtiden återställa en sådan badplats. Vid en uppdämning av Linsjön kommer det rika fågellivet att finnas kvar, kanske något flyttat norrut i sjön.

Kais Karl

Det unga Berguvarparet
i sin voljör.
Foto: Ragnar Nyberg

BERGUV DALARNA

Berguven var förr en allmän fågel i hela Sverige. Genom en rad olika faktorer har den tyvärr minskat katastrofalt i antal. Faktorer som förföljelse från människor, giftspridning och störningar vid häckplatser har görvidlag spelat en stor roll. Den stam som idag finns kvar är endast spillror av den forna. Den här utvecklingen gäller även Dalarna. Berguvsstammen i vårt landskap omfattar idag endast ett fåtal par, av vilka många sällan eller aldrig häckar.

Nu är det dock så bra att Berguven är en fågel som man lätt kan få att häcka i fångenskap. Detta har visats i bl.a. Dala-Floda och i sydöstra Sverige.

Projektet i Dala-Floda påbörjades i början på 1960-talet och då var målsättningen att rädda den mycket svaga stam som fanns i nedre Västerdalarna. Försöket pågick i ca 10 år och resulterade i 18 frisläppta uvar. Försöken var lyckade och nedförde att man åter kunde få höra vilda Berguvar hävda revir. Även häckningar, som med största sannolikhet var resultat av utplanteringarna, kunde konstateras.

Med denna bakgrund beslöt Dalarnas Ornitologiska Förening att återuppta Berguvsuppfödningen. Målsättningen blev att förbättra uvens situation i Dalarna.

Idag har föreningen en uppfödningstation i Dala-Floda, där det finns 2 par i häckningsvoljörer. De är ännu unga fåglar och har inte häckat någon gång. Vi ser dock med spänning fram emot våren.

Projektet "Berguv Dalarna" finansieras av medel från bl.a. DOF:s egen kassa, bidrag från LION:s klubbar i landskapet och från Dalarnas naturvårdsförening. Det är dock en dyrbar verksamhet där bl.a. nätt, virke, transporter, frysböxar tillhör de mest kostnadskrävande inslagen. Därför tas alla bidrag till verksamheten tacksamt emot.

Stig-Ake Svensson

"Berguv Dalarna", c/o S-A Svensson, Tunavägen 172,
781 00 Borlänge.

Postgiro 930709-1

ANGAENDE FÖRSURNING AV SJÖVATTEN

Det torde vara allmänt bekant att vårt land utsatts för en allvarlig försurning av både vatten och mark på grund av enorma mängder svaveldioxid som bildas vid oljeförbränning.

Världens senlade svaveldioxidutsläpp är 146 miljoner ton/år och en stor del av detta skapas i Västeuropa. pH-värdet i Sverige väntas sjunka med 0,2 /år.

Försurningseffekten har allvarliga konsekvenser för ekosystemen. Vissa grönalgsarter gynnas av försurningen och kan dominera, vilket verkar störande på friluftsbaden.

Djurplanktonssammansättningen förändras på samma karaktäristiska sätt som för växtplankton. De flesta arter av vattenloppor försvinna strax under pH 6. Många andra kräftdjur slås också ut och ersätts av luftandade insekter som buksinnare, virvelbaggur, dykare, larver av såveländor, trollsländor osv., vilka börjar uppträda i stora mängder, när fiskens antal minskar.

Fiskfaunan påverkas drastiskt i försurade vatten. Vi vet slutresultatet, dvs att under vissa pH-gränsvärden - ofta omkring pH 5 - försvinna fiskart efter fiskart. Detta sker inte med en gång, eftersom man vet att vuxna fisk inte är så känslig för korttidspåverkan inför låga pH:n.

Genom praktiskt arbete med fisk och fiskevård har man fått en tämligen god uppfattning om de nedre pH-gränsvärdena för vissa fiskarter. Erfarenheter tyder på att den kritiska gränsen för mört ligger när pH 5,5, för öring omkring pH 4,3 och för abborre vid pH 4,0.

Norska undersökningar visar att många laxartade fiskar slås ut vid pH:n mellan 5,0 och 5,5. Vad gäller den svenska flodkräftan är den ofta helt utslagen vid pH mindre än 6.

På grund av det faktum att unga årsklasser av flera fiskarter tycks saknas i vatten under försurning har man tidigt anat att det mest kritiska utvecklingskedet är från själva rosläggningen till kläckningsögonblicket, eller ton ytterligare något längre fram i utvecklingen.

Vad skall man göra åt detta?

Grundkalkning och underhållskalkning av vattensystem kan återställa pH-värdena till normalvärdet 6,5. För kalkning kan mindre statsbidrag erhållas.

Hälsövrädskontoret har utfört provtagning i praktiskt taget alla större sjöar i Leksands kommun. Av erhållna analyser framgår att sjöar i västra delen av kommunen har låga pH-värden. De sjöar som har lägsta pH är följande: Skäppejön 4,8 - Njursjön 5,7 - Eijön 5,9 - Brasjön 5,9 - St. Dragen 5,7 - Bissen 5,5 - Gyllingen 5,7 - Sängen 6,0 - Eksjön 5,7 - Gysjön 6,0 - Hietjärn 5,5 - Vådsjön 5,6 - Lilla Kollsjön 5,5.

Vi kanske undrar vilket pH Siljens vatten håller? Jo, mellan 6,8 och 7,2 - alltså perfekt! (Siljön 7,1 enligt prov i mars 1977)

Åtgärder har vidtagits för att höja pH i Skäppejön genom kalkning av bäckar.

En något "sat" tappat från hälsövrädskontoret.

FILMAFTON

NATURFOTOGRAFER

PETER UGANDER

KÅSERAR ÖVER EN RESA TILL RUNDÖ.

VI FÅR MÖTA LIVET I FÅGELBERGEN VID NORSKA ATLANTKUSTEN, SE NÄRBILDER PÅ DOVRES MYSKOXAR MM.MM.

VI SAMLAS I SIVHALLENS CAFETERIA

15 DECEMBER KL. 19.00

JULFIKA!

VÄLKOMMA!

LEKSANDS FÅGELKLUBB

KULTURNÄMNDEN

SJÖFAGLAR

Våra sjöfåglar kan indelas i flera undergrupper. I den svenska faunan finns andfåglar (änder, svanar, gäss), lommar, doppingar, pelikanfåglar (skarvar), alkfåglar (grisslor, tördnule) och rallfåglar (vattenrall, sothöns, sumphöns).

Sjöfåglaerna finns i ca 45 arter i Sverige och utgör alltså ca 1/6 av det totala antalet fågelarter. Sjömilvfaller behöver dessa fåglar sin existens.

Värdet av Linsjön är också lätt att förstå i detta sammanhang. Av dessa drygt 40 fågelarterna vistas ett 30-tal mer eller mindre regelbundet i Linsjön. Detta är ett bevis på att sjön är näringsrik och rik på varierande våtmarkstyper. Här finns tex sumpiga vassområden, grunda blankvattenytor, rinnande bäckar och stillastående kanalvatten.

Sjöfåglaerna är i många fall skygga djur och det kan på håll vara svårt att artbestämma dem. För att underlätta exaningen kan man lära sig hur de olika undergrupperna skiljer sig från varandra.

Svanar

Gås

Känn igen

Lommar

Doppingar

Alkar

Svanar

Skarvar

Dylander

Sumpdjur

Sumpöns

SE UPP ALLA FOTOGRAFER I FÖRENINGEN!

Styrelsen har uppdragit åt Ingemar Udd att upprätta ett bildarkiv.

Vi vill med detta dokumentera aktiviteterna i fågelklubben. Alla bilder som berör fåglar, djur, miljö etc. är välkomna.

Dessutom vet vi att många medlemmar fotograferar under våra möten och excursionser. Det är mycket värdefullt att skapa ett bildmaterial som dokumenterar vår verksamhet redan från starten. Många bilder kommer sedan att publiceras i vår tidning i framtiden.

Alla bilder tas tacknat enot av

INGEMAR UDD, Stigaregatan 4 A, 793 00 Leksand

Tel: 127 82

VÄLKOMNA TILL EN VÄRDEFULL KVÄLL TILLSAMMANS MED
NATURFOTOGRAFEN, FILMAREN OCH POETEN

ROLF WOHLIN

VI TRÄFFAS I SAMMILSDALSSKOLANS AULA

FREDAGEN DEN 9 FEBRUARI 1979 KL. 19.00

VÄLKOMNA!

LEKSANDS FÅGELKLUBB

KULTURNÄMNDEN

ÖRNUTFODRINGEN 1978/79

Kigjakten är förbi och slaktresterna på Elgpasset har konsumerats av skogens asättare. Nötskrikan, Korpen och Kungsörnen har fått ett välfortjänt skrovsmål inför den bästa vintern.

Örnutfodringarna har gått igång det tunga arbetet med att forsla ut döda djurkroppar till åtelplatsen.

Örnen kommer i år, liksom under tidigare säsonger, att stanna till vid åteln för att invänta först vintern och senare den kommande våren. Det är främst ungfåglar som livnär sig som asättare. De är ännu alltför oerfarna för att klara en vintersäsong som jägare. Utan tillgång på fallvilt kommer det stora flertalet av årsungarna att dö av svält. Det är i och för sig naturligt, men eftersom naturen av idag inte är så värdt naturlig, har vi ansett det ytterst viktigt att stödutfodra örnen.

Våra skogar och fjällvärlden skulle kunna försörja en många gånger större örnstam än den som idag finns.

Även äldre örnar slår gärna ner på åteln. Därmed ökar härens och skogsfågeln chans att överleva den stränga vintern.

Korpen, örnen uthålliga vakthållare vid åteln.

Foto: Gunnar Lind

Kungsörn

Foto: Gunnar Lind

FARMEK

Genom Johan Forsells försorg kommer vi att förses med djurkroppar hela vintern. Tidigare har vi fått de grisar som självdött vid Forsells grisfarm och drygat ut åteln med slakteriavfall. En mycket opraktisk och osäker hantering.

I år har Johan lyckats övertyga Farneks slakteri i Borlänge att det där med örnutfodring är en angelägen sak och vi kan numera hämta det erforderliga antalet djurkroppar på slakteriet. Normalt skulle vi fått betala stora summor för de självdöda djuren, men får dem alltså gratis. Farnek har fattat ett unikt beslut och vi är mycket tacksamma.

Större Korsnäbb

Sign.

Conny Hansson

HOLKBYGGE OCH HÄCKNINGSPÅGÅENDE 1978

Det finns många sätt att göra en insats för djuren i vår natur. Sören Stenberg har valt att framför allt sätta upp holkar och därmed hjälper han bostadslösa, hållbyggande fåglar. Dessa har mycket svårt att hitta någon bostad i dagens skogar och svårare kommer det att bli.

I Kyrkskolans slöjdsal träffas holkbyggarna numera från kl. 15.30 och framtid (så länge var och en har tid), varje onsdag.

Där finns virke, verktyg och spik, så det är bara att sätta igång.

Att holkbygget är en miljövänlig åtgärd, torde framgå av följande rapport från Sören.

Av 39 uppsatta uggleholkar blev 10 st bebodda av ugglor. I och med den skräla tillgången på föda fick de ut mycket få ungar. Flera misslyckades helt med sin häckning.

5 holkar beboddes av Fågluggla med Kattugglan okuperade 4 och Slagugglan 1 holk. I övriga holkar fanns skoree och knipa. Några få holkar blev utan hyresgäster.

Ett 30-tal småfågelholkar sattes upp genom fågelklubbens försorg. 15 av dessa är kontrollerade och 14 av dem blev bebodda.

6 Svart-vit Flugsnappare, 7 Talgoxar och 1 Svartmes.

Som Du ser är det mycket tacksamt att sätta upp holkar. De blir bebodda till nästan 100 %. De skall bara inte sättas för nära varandra.

Tänk på att om alla medlemmar i LFK gjorde endast 2 st holkar var skulle ytterligare 400 bostadslösa fåglar kunna häcka.....

FÄGELKLUBBENS NATURVÅRDSKOMMITTÉ

Det kanske viktigaste som hänt inom fågelklubben sedan vi startade för drygt två år sedan är nog bildandet av naturvårdskommittén. Tro nu inte detta innebär, att vi andra som ej är med i kommittén, kommer att klara oss ifrån uppdrag och bara kan vänta på resultatet av kommitténs arbete. Nej, tvärtom är det så att kommittén helt är beroende av så många av övriga medlemmar som möjligt. Tanken med kommittén är denna:

4 medlemmar med mångårig erfarenhet av leksandsnaturen, skall kontinuerligt lämna in rapporter till kommunalkontorets planeringsavdelning, vilka visar ett stort intresse för det kommande arbetet. Rapporterna skall innehålla beskrivningar på olika områden inom kommunen och som fågelklubben anser vara skyddsvärda ur fågel- och djursynpunkt. Detta rapporteringsarbete, som är en del av kommitténs uppgifter, är ett tungt och omfattande jobb. I vissa fall krävs nya inventeringar och det finns fortfarande många fina fågellokaler som ännu ej är upptäckta. Här måste övriga medlemmar känna sitt ansvar och hjälpa arbetsgruppen med förslag på områden som kan vara skyddsvärda. Det intressanta området du påtalar måste inte tvunget vara en jättareal med ett stort urval av fåglar och djur, utan kan mycket väl begränsas att gälla enstaka träd, smådungrar eller snår, en backsvalekoloni eller ett stenröse etc. etc.

Den andra delen av kommitténs uppgifter är att påtala för övriga medlemmar vad som kan göras på olika platser för att förbättra livsvillkoren för djurlivet. Det kan röra sig om att rensa ett dike, förstärka ett rovfågelbo, hugga sly, sätta upp holkar i ett visst område, rensa en vadarstrand etc. etc.

Säkert kommer många upprop att nå ut till oss alla; vi skall samlas för att förbättra livsbetingelserna för våra grannar i djurriket. Då måste vi alla stålla upp, dels för den goda sakens skull, men också för att det är förbållt roligt och tillfredsställande att träffas och gemensamt jobba för en angelägen sak.

SPARVUGGLA

Sparvugglan är vår minsta ugglan och är i storlek som en stare. Den har vita ögonbryn, som sitter lågt i pannan nära de gula ögonen, vilket gör att den får ett "strängt" ansiktsuttryck.

Sparvugglan trivs bäst i gammal granskog eller granskog med lövinslag. Den bor mest i hackspettshål, gärna uthackat av den tretåiga hackspetten.

Revirlåtet, som kan höras i gryning och skymning på våren, är en flöjtande vissling med två sekunders mellanrum. Om man hörnar en sparvugglas revirlåte (och det kan alla som kan vissla) kommer snart hannen flygande, om den finns inom hörhåll, och sätter sig då oftast i toppen av en gran. Från grantoppen kan man sen få höra ugglan på nära håll.

Skulle man vara nära boet och härma kan sparvugglehannen sätta sig bara ett par meter ifrån "fridstöraren" i tron att det kommit en annan sparvugglehane in i sitt revir.

Lyckas man med att hitta en sparvugglebo kan man studera dessa "miniugglor" på lite håll. Hannen, som levererar mat åt honan när hon har ägg eller små ungar, håller sig i bakgrunden. De kan få upp till åtta små vita ägg.

När honan ligger på boet och hör en flöjtvisling från hannen, svarar hon med ett tunnt fin "psiii" och flyger hannen till nätes. Honan tar sedan bytet ifrån honom och, om de har ungar, fördelar hon matbiten mellan ungarna.

Trots sin litenhet klarar ugglan av att slå en större hackspett! Men det är sällsynt. Mest lever den av smågnagare och småfåglar.

De använder samma bo i årtal och det kan de göra tack vare att sparvugglan, till skillnad från exempelvis pårlugglan håller rent i boet. Resterna (spybollar och fjädrar) släpps ut från behålet och det blir då en hög av rester under behålet.

På hösten har sparvugglan ett speciellt låte som inte kan höras någon annan årstid. Låtet, som också kallas för höstsång, består av flera mycket gälla visslingar i stigande tonskala. Självt hörde jag åtta sparvugglors höstsång -77 från den 28 juli till den 10 november. Sparvugglan är ännu relativt vanlig.

Ju mindre en fågel är desto snabbare ämnesomsättning och förbränning har den och det för med sig att små fåglar måste äta på alla dygnets ljusa timmar under vintern. Det är därför som exempelvis mesarna gämnar undan mat under hösten, då det är gott om föda, för att sedan på vintern utnyttja "skafferierna" då det går åt så mycket mer föda.

SPARVUGGLA.
Foto: Gunnar Lind

Sparvugglan lagrar sin mat under vintern istället, då jaktlyckan är god. Skulle ugglan lagra föda under hösten så skulle den ruttna. Den staplar byten i trädhål och holkar. När vedens jaktlyckan är dålig har den flera "skafferier" att välja på. Tänk er, att som sparvugglan gör, låt djupfrys födan!

Sören

FAGELLOKALER I SVERIGE

HOLMSJÖOMRÅDET -----

Knappt en mil söder om Borlänge ligger ett stort sumpmarksområde som kallas Holmsjöområdet. Området omfattar 3 vattenytter av slättjäskaraktör. Störst av dem, Stora Holmsjön, står i förbindelse med Dalälven genom Fåran. Kring den stora öppna vattenytan växer starr och vass. Framför allt den norra ändan av sjön är starkt igenväxt. Norra hundra meter SV den Stora Holmsjön ligger Lilla Holmsjön. Även den är starkt igenväxt och står i förbindelse med sin "stora nämne" genom ett sumpområde i Bäter. Vassbjärn, den tredje av sjöarna ligger i sumpområdet mellan Stora Holmsjön och Dalälven. I detta märkliga sumpområde finns både skog och åker. Dessa variationer i landskapet ökar avsevärt fågelrikedomen vid Holmsjöarna.

Fågeljäskaraktören, skrattnäsen har funnit en fristad här och har bildat kolonier i alla tre sjöarna. Svarthakedopplingen finns, liksom alla de sånger som även vi är vana vid att få höra vid Limajön; Gråshoppaångare, Svåvångare och Hörsångare. Tornfalken, Lärkfalken och Fiskgjusen hittar här fina jaktmarker och fiskevatten.

Sjön är med sin närhet till Dalälven, en utmärkt rastlokal för andar och vadare. Här kan man få se Brushane, Grönbens, Gluttsnäppa och småvadare av olika sorter. Någon gång stryker nordliga Myrsvovar och Salskrakar förbi.

Igenväxningsprocessen går mycket fort i området. Vad händer när hela området "ligger på land"? En plan för hur sjöarna och den närmaste omgivningen skall räddas borde fastställas. Fåglarna behöver dessa våtmarker så väl. Holmsjöområdet utgör, liksom Limajön och Hovran, proviantställen för flyttfåglarna. Var för sig fyller de en liten funktion, men tillsammans med många andra våtmarker vid Dalälven utgör de ett livsviktigt flyttstråk för en stor del av Sydöstfjällens fågelfauna. Vart och ett av dessa näringställen måste bevaras så att Dalälven även fortsättningsvis kan erbjuda vila åt det stora flyttfågelflockarna, som skänker oss så mycket hopp och venod.

TACK LEKSANDS TRYCKERI
SOM HJÄLPT OSS TRYCKA
DENNA TIDNING.

Sångsvan i Linsjön
Foto: Gunnar Lind

NYTT I LINSJÖFRÅGAN

LINSJÖ-kommittén, dvs Carl-Otto och Staffan, har samlat in fakta om sjön. Vi har lyckats engagera en s.k. expert på sjö- och våtmarkerrestaurering till arbetet med Linsjön.

En växtkartering, fågelinventering, höjddkurvskarta samt en total vattenanalys har skickats till Klas Johansson i Sundsvall. Han har lovat att lämna ett förslag på åtgärder för sjön samt en kostnadsberäkning av arbetet med restaureringen. Därefter skall vi sätta oss ner och försöka sammanfatta ett vettigt förslag till användning av Linsjöområdet.

Carl-Otto, tel 124 21 och Staffan, tel 332 95 tar därför tacksamt emot idéer och synpunkter på vilka aktiviteter som i framtiden kan anses acceptabla vid den känsliga sjön.

SOM DU SER

följer det med detta nummer med ett inbetalningskort, som avser medlemsavgiften 1979.

Försök att göra inbetalningen så snabbt som möjligt!

Vi är ju, som bekant, en "fattig" förening och försöker planera utgifterna efter inkomsterna.

Av samma orsak har inbetalningskortet fräschats upp något och omfattar nu även möjligheten att bidra med en liten slant till övriga kostsamma projekt, tidningen Gräntfodringen etc.

MEDLEMSAVGIPTEN 1979:	Yuxna	25 kronor
	Stud.	10 "
Bg 426 -4272	Fan.n.	10 "

God Jul!							
JULKLAPPSTIPS							
1 års medlemskap i Fågelklubben.....							
Det vore väl en fin julklapp till en natur- och miljöintresserad vän.							
Tag omgående kontakt med	<table> <tr> <td>Staffan</td> <td>332 95</td> </tr> <tr> <td>Anita</td> <td>102 24</td> </tr> <tr> <td>Rolf</td> <td>405 45</td> </tr> </table>	Staffan	332 95	Anita	102 24	Rolf	405 45
Staffan	332 95						
Anita	102 24						
Rolf	405 45						
så skickar vi genast tidningar och medlemskort!							

Fredagen den 6 oktober hade Hans Kers samlat några av Linsjöns markägare i Lina bysluga för att dröjta Linsjöns framtid.....

Att sjön måste få en större vattenyta var alla ense om, men inte dess användning.

Närvarande bybor var även ense om att sjön skulle vara en fågelsjö och fiskesjö utom båtförare. Kers däremot ville ha en "båtsjö". Några hållbara motiv för detta ställningstagande fanns ej.

Trots information om att fågellivet skulle ta allvarlig skada genom motorbåtstrafik i en, i framtiden, restaurerad sjö genom att motorbåtarnas svallvågor sköljer bort ägg från bosa, vidhåll Kers sin åsikt! Tyvärr är det heller inte ovanligt med Sverksörningsförbruk mot andfåglar. Kven Kers kunde berättat om ett sådant tillfälle!

Linsjön är fortfarande ett stycke unik miljö av mycket stor betydelse, främst för häckande fåglar av vilka några är utrotningshotade. Här kan de leva i lugn och ro tack vare bl.a. det låga vattenståndet som möjliggör motorbåtar.

Sjön har också ett mycket stort värde som rastplats för våra flyttfåglar. Norra Sverige och dess undebara fjällvärld skulle bli utan många av sina fågelarter om rastplatser som Linsjön här i Svealand skulle försvinna. På rastplatserna får de fäda och vila för att orka flyga vidare.

Det är synnerligen märkligt att Hans Kers vill stoppa motorbåtstrafikförbudet på Linsjön utan att först lysna på vad de som bor runt sjön har att säga. Lika märkligt är att politiker Hans Kers törs ta ett sådant värdebestämningstagande i den viktiga Linsjöfrågan.

Miljövård är väl inte buller och försämrade överlevnads-
möjligheter för andra levande varelser än människan, eller?

Jag hoppas att politiker Hans Kers är ensam om att kämpa för förstörandet av Linsjön som fågelsjö.

Sören.

UNGDOMSSEKTIONEN

Magnus Kolfve har varit vår ungdomsledare under ett år. Tillsammans med honom har de yngre genomfört exkursioner och övernattningar. Vi tackar honom för hjälpen under året som gått.

Till kommande år har två elever i årskurs 9 på Samnåsdalsskolan lovat att ställa upp som ledare för de yngre.

Vi hälsar Erik Östlund och Sven Jakobsson välkomna att ta vid där Magnus slutade.

Flera exkursioner och lägerätter kommer att erbjudas ungdomarna under våren.

Har Du tips på fina övernattningsställen eller önskemål på fågellokaler som Du vill besöka, kontakta ungdomsledarna!

Hjälp också till med att skriva något i tidningen.

Lycka till!

Telefon till ungdomsledarna:	Erik Östlund	100 48
	Sven Jakobsson	107 76

OVANLIG FANGST

Vid en bilresa för en tid sedan till Falu över Sägnära fick vi uppleva något ytterst ovanligt. Vi kom i en kurva och plöteligt kastade sig en Ornvräk mot vägen. Den var alldeles inpå oss, så att vi såg allt mycket tydligt.

I sina klor hade den något som vi ej kunde uppfatta så tydligt. Så tappade han något på vägen. Det var en skogsmus, som med några hastiga sick-säcksprång försökte sätta sig i säkerhet. Det egendomliga var att vråken tydligen hade ytterligare en mus kvar i sina klor. Tydligen hade den tagit två möss, varav den ena hade givit sig på flykten.

Vråken märkte dock sin förlust och snabbt kastade den sig över musen nr 2, som sprang mot en närande frihet. Den lyckades också och vi såg hur musen försvann in i det hungriga gapet.

Vråkens glupskhet hade triumferat över mössen. Med några vingslag försvann den så upp i en tall vid sidan av vägen. Där såg vi hur den satt och njöt av de godbitar som den nyss slagit.

Erik von Hofsten

VINTERPROGRAM 1978/79

Genom ett oturligt missförstånd bokade Edvin Nilsson in sig på en annan förening samtidigt som vi hade hoppats på hans deltagande i Leksand.

Nu är ingen större skada skedd. Han har lovat att komma hit under nästa år. När man väntar på något gott.....

Här har Ni mer att vänta på.

13/12 Morgonutflykt till Mockfjärd-Dala-Floda. Vi skall besöka Nils Pers, djurdoktor, samt ta en titt på projekt BEROUV i Dalarna. Gunnar Ingvig blir vår sieson. Vissa inte detta tillfälle att besöka de vackra Uvarna i DOPS voljärer i Floda!

SAMLING VID SINHALLEN KL. 08.00.

15/12 FILMAFTON. Naturfotografen PETER UGANDER/N visar bilder från en resa till Rundé. Vägen går förbi Myskoxarnas Dovre ut till fågelbergen vid havet.

SANNILSDALSSKOLANS AULA 19.00.

9/2 FILMAFTON. Fågelklubben har den äran att bjuda in TV-filmaren och naturfotografen ROLF WÄRLIN.

SANNILSDALSSKOLANS AULA 19.00.

Vårens fina program presenteras i nästa nummer, som kommer ut i början av mars.

FRESSTOPP NR 1 1979 är den 15 februari 1979

Anita Lagerqvist eller Staffan Müller tar emot bidrag till tidningen.

SKRIV!

VI BLIR FLER.....

VÄLKOMNA ALLA NYA MEDLEMMAR!

Olle Lidvall	Bengt Lagerqvist
Ingvid Wårdén	Bengt Ohlsson
Erik Troeng	Sune Rönnsstedt
Bengt Svada	Ulf Erikss
Olle Persson	Thomas Persson
Karl E Karlsson	Kristen Müller
Ioffo Lassus	Doris Östberg
Bernd Forsberg	Ylva Östberg
Lars-Anne Forsberg	Ann-Britt Sällstedt
Margareta Holmqvist	Georg Sällstedt
Rudolf Holmqvist	Gustav Thom
Lasse Gustavsson	Roger Sund
Jan Bröberg	Ingvar Ström
Stellan Knutsson	Hjalmar Liss
Bo Söllén	Gunnar Påvels
Hilding Franzén	Allan Bergqvist
Ingemar Blomqvist	Per Lindberg

Fågelklubbens främsta mål är att bana väg för miljö-
vänliga beslut i kommunen.

Vi hämpar gär ett vettigt djurskydd, inte gär att
vi är fågeljantaster utan mer av övertygelse om att
samlevnaden med naturen är mindre plågsam än en skiljs-
måssa från densamma.

SEN SIST

- 3/9 Misalyckad exkursion till Dragaängarna.
Vattenståndet var för högt.
- 29/9 Filmnatt, ca 75 åskådare.
Lars Dahlström o Ingmar Udd visade mycket
fina bilder.
- 20/10 Årenötet anlade ett 60-tal medlemmar.
- 22/10 Första örnsteln ut
- 4/11 Naturvårdskommittén sätter igång
- 9/11 Styrelsemöte med den nya styrelsen
indelning i arbetsgrupper
- 10/11 Sören och Leo visade bilder resp. film
- 22/11 Pakta om Linsjön sänds till sakkunnig för
bearbetning.

